

C-843/19. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2019. november 20.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Spanyolország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2019. november 12.

Fellebbező:

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

Ellenérdekű fél:

BT

Az alapeljárás tárgya

Az előrehozott öregségi nyugdíj megállapítása olyan munkavállaló tekintetében, aki a spanyol társadalombiztosítási rendszernek a háztartási alkalmazottakra vonatkozó különös rendszerébe (korábban: a háztartási szolgáltatásra vonatkozó régi különös rendszer, később: a háztartási alkalmazottakra vonatkozó különös rendszer) tartozik.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

A Ley General de la Seguridad Social (a társadalombiztosításról szóló általános törvény) 208. cikke 1. bekezdése c) pontjának a 79/7 irányelvvel és a 2006/54 irányelvvel való összeegyeztethetősége, amely megakadályozza az előrehozott öregségi nyugdíjra való jogosultságot, ha a kifizetendő nyugdíj alacsonyabb a nyugdíjminimum összegénél.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

Ellentétes-e a közösségi joggal az olyan nemzeti szabályozás, mint a 2015. évi Ley General de la Seguridad Social (a társadalombiztosításról szóló általános törvény) 208. cikke 1. bekezdésének c) pontja, amely az általános rendszerbe tartozó összes biztosított számára előírja, hogy ahhoz, hogy saját döntése alapján előrehozott öregségi nyugdíj megállapítását kérhesse, a kifizetendő nyugdíjnak – amelyet a minimumösszegre történő kiegészítés nélkül az általános rendszer szerint számolnak ki – legalább a nyugdíjminimum összegével kell megegyeznie; tekintve, hogy ez közvetett hátrányos megkülönböztetést jelent az általános rendszerben biztosított nőkre nézve, mivel jóval nagyobb arányban alkalmazandó nőkkel, mint férfiakkal szemben?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A férfiak és a nők közötti egyenlő bánásmód elvének a szociális biztonság területén történő fokozatos megvalósításáról szóló, 1978. december 19-i 79/7/EGK tanácsi irányelv (HL 1979. L 6., 24. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 215. o.) Az 1. cikk, a 3. cikk (1) bekezdése, valamint a 4. cikk (1) bekezdése.

A férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról szóló, 2006. július 5-i 2006/54/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (átdolgozott szöveg) (HL 2006. L 204., 23. o.; helyesbítés: HL 2019. L 191., 45. o.). A (30) preambulumbekkezdés és a 2. cikk (1) bekezdése, valamint a 19. cikk.

1991. május 7-i Bizottság kontra Belgium ítélet (C-229/89, EU:C:1991:187), 13. pont.

1992. november 9-i Molenbroek kontra Sociale Verzekeringsbank ítélet (C-226/91, EU:C:1992:451), 19. pont.

1995. december 14-i Nolte kontra Landesversicherungsanstalt Hannover ítélet (C-317/93, EU:C:1995:438), 33. pont.

2019. május 8-i Villar Láziz ítélet (C-161/18, EU:C:2019:382), 37–39. pont.

A hivatkozott nemzeti jogi rendelkezések

A Ley General de la Seguridad Socialnak (a társadalombiztosításról szóló általános törvénynek; a továbbiakban: LGSS) a 2015. október 30-i Real Decreto Legislativo 8/2015 (8/2015. sz. királyi törvényerejű rendelet, a BOE 2015. október 31-i 261. száma, 103291. o.) által jóváhagyott, egységes szerkezetű változata (a továbbiakban: LGSS). Az 59., 207. és 208. cikk.

Az 1976. április 22-i Decreto 825/1976 por el que se regula la cotización en el Régimen Especial de la Seguridad Social de los Empleados de Hogar (a háztartási alkalmazottakra vonatkozó különös társadalombiztosítási rendszerben a járulékfizetés szabályozásáról szóló 825/1976. sz. rendelet; a BOE 1976. április 24-i 99. száma, 8106. o.).

A 2011. augusztus 1-jei Ley 27/2011 sobre actualización, adecuación y modernización del sistema de Seguridad Social (a társadalombiztosítási rendszer korszerűsítéséről, kiigazításáról és modernizálásáról szóló 27/2011. sz. törvény; BOE 2011. augusztus 2-i 84. száma, 87495. o.). Harminckilencedik kiegészítő rendelkezés.

A 2018. december 28-i Real Decreto-ley 28/2018 para la revalorización de las pensiones públicas y otras medidas urgentes en materia social, laboral y de empleo (az állami nyugdíjak infláció mértékének megfelelő emeléséről és a szociális, munkaügyi és foglalkoztatási területtel kapcsolatos egyéb sürgős intézkedésekről szóló 28/2018. sz. királyi rendelettvény; BOE 2018. december 29-i 314. száma, 129875. o.). A 4. cikk 2. bekezdése.

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 BT felperes és ellenérdekű fél 2016. december 12-én saját döntése alapján előrehozott öregségi nyugdíj megállapítását kérte az INSS-től (országos társadalombiztosítási intézet) 2017. január 4-i hatállyal, amely időpontban betöltötte a 63. életévét és a fennálló munkaszerződését egyoldalúan megszüntette. A járulékot mindig a háztartási szolgáltatásra vonatkozó különös rendszer – amely jelenleg a háztartási alkalmazottre vonatkozó különös rendszer – szerint fizette, 166 nap kivételével 14 054 napon keresztül.
- 2 Az INSS 2016. december 19-i határozatával megtagadta az ellátását, ugyanis a felperes számára folyósítandó nyugdíj összege alacsonyabb lenne a nyugdíjminimum azon összegénél, mint amely őt családi állapota alapján 65. életéve betöltésekor megilletné az LGSS 208. cikke 1. bekezdésének c) pontjában foglalt feltételek értelmében.
- 3 A bírósági eljárást megelőzően benyújtott panaszt a 2017. március 10-i határozat elutasította. A határozat indokolása szerint a nyugdíjának összege havi 549,30 euró lenne, amely a 85%-os mértéknek a 646,24 euró alapösszegre történő alkalmazásából következik. Hozzátette, hogy az őt megillető nyugdíj alacsonyabb lenne a 637,10 euró összegű öregséginyugdíj-minimumnál, ezért nem felel meg az LGSS említett 208. cikke 1. bekezdésének c) pontja szerinti feltételeknek.
- 4 2017. április 27-én a munkavállaló az INSS ellen keresetet indított a Juzgado de lo Social n.º 10 de Barcelona előtt (barcelonai 10. sz. szociális és munkaügyi bíróság, Spanyolország) és a saját döntése alapján igényelt előrehozott öregségi nyugdíj megállapítását kérte. A bíróság úgy vélte, hogy az INSS által alkalmazott rendelkezés a többségében háztartási alkalmazottak körébe tartozó nőkkel

szembeni közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül, és ezért a Bíróság által a 79/7 irányelvvel kapcsolatban kialakított ítélkezési gyakorlat alapján nem alkalmazható.

- 5 Az említett ítélet megállapítja, hogy az INSS egy jelentésben kifejti, hogy jelenleg az a személy, aki mindig a háztartási alkalmazottakra vonatkozó különös rendszerbe tartozott, és aki 2011-ig rögzített járulékalapok szerint fizetett járulékot, 2012-től kezdve pedig a lehető legmagasabb járulékalap szerint fizeti a járulékot, – annak ellenére, hogy 44 és fél év járulékfizetést igazol – 63 évesen nem szerezheti meg az előrehozott öregségi nyugdíjra való jogosultságot, mivel nem kapna magasabb nyugdíjat azon nyugdíjminimumnál, amely a 65. életévüket betöltött személyeket megilleti. Az ítélet szerint ezért közvetett hátrányos megkülönböztetés áll fenn, amely ok miatt közvetlenül mellőzte a nemzeti szabály alkalmazását, és megállapította a saját döntés alapján igényelt előrehozott nyugdíjat.
- 6 Az INSS az ítélet ellen fellebbezést nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz.

Az alapeljárás feleinek főbb érvelései

- 7 Az INSS azt állítja, hogy az érintett személy saját döntése alapján kérelmezett előrehozott nyugdíjazás azon törvényi feltétele nem teljesül, hogy a kifizetendő nyugdíj összegének magasabbnak kell lennie a nyugdíjminimum azon összegénél, amely az érintett személyt családi állapota alapján 65. életéve betöltésekor megilletné. Úgy véli, hogy nincs szó nemen alapuló hátrányos megkülönböztetésről, mivel fennáll egy objektív, bármely hátrányos megkülönböztetéstől független ok, azaz annak követelménye, hogy el kell fogadni az Európai Unió által a társadalombiztosítási rendszer fenntarthatósága érdekében megkövetelt intézkedéseket, különösen a szolgálati idő és a nyugdíjas évek közötti fenntartható egyensúly elérése céljából. Ha saját kezdeményezésre, korlátozás nélkül hozzá lehetne férni az öregségi nyugdíjhoz, ennek súlyos és kezelhetetlen következményei lennének a társadalombiztosítás számára, „nemcsak a megállapított nyugdíjak magasabb száma, hanem azon költség miatt is, amelyet a nyugdíjminimum összegére történő megfelelő kiegészítések finanszírozása jelentene”, ami ellentétes lenne az Európai Unió ajánlásaival és az azokat végrehajtó Pacto de Toledoval (toledoí paktum).
- 8 Ami az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztését illeti, a BT nem ellenzi azt. Az ügyészség – amely nem félként jár el – ezt szükségtelennek tekinti, mivel az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata értelmében a szabály alkalmazása közvetlenül mellőzhető. Az INSS a korábbi megállapításait hangsúlyozza.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indoklásának rövid bemutatása

- 9 A jelen ügyben az LGSS 208. cikke 1. bekezdése c) pontjának a 79/7 irányelvvel és a 2006/54 irányelvvel való összeegyeztethetőségét vitatják, amennyiben azt nők esetében alkalmazzák. E rendelkezés előírja: „Az ilyen jellegű nyugdíjazás általános és különös feltételeinek igazolását követően a kifizetendő nyugdíj összegének magasabbnak kell lennie a nyugdíjminimum azon összegénél, amely az érintett személyt családi állapota alapján 65. életéve betöltésekor megilletné. Ellenkező esetben e korengedményes nyugdíjazási mód nem alkalmazható”.
- 10 A nyugdíjminimumot évente az állami költségvetésben határozzák meg és magában foglalja azt, hogy egyetlen nyugdíjas sem kaphat a meghatározott minimumösszegnél alacsonyabb összegű nyugdíjat, feltéve, hogy nincs olyan jövedelme, amelyet nem a társadalombiztosítótól kap, annak ellenére, hogy a nyugdíjak összegének meghatározására vonatkozó szabályok alapján alacsonyabb összegű nyugdíjra lenne jogosult. Ilyen esetben a kifizetendő nyugdíjat felemelik a nyugdíjminimum összegére az állami költségvetés terhére, annak érdekében, hogy biztosítsák a létminimumnak minősülő összeg kifizetését.
- 11 Az LGSS 208. cikke 1. bekezdésének c) pontjában meghatározott feltétel célja, hogy lehetővé tegye a nyugdíjas személy szükségleteinek kielégítéséhez minimálisan elegendő nyugdíj megszerzését, és ezt ezenkívül anélkül lehessen megtenni, hogy az államnak minimumösszegre történő kiegészítéseket kellene biztosítania azon nyugdíj tekintetében, amelyre a teljesített járulékfizetések alapján jogosult, a célból, hogy e nyugdíj elérje a nyugdíjminimum összegét. A kérdést előterjesztő bíróság azonban egyértelműen megállapítja, hogy a feltétel kizárólag a saját döntés alapján igénybe vehető előrehozott nyugdíj esetén alkalmazandó, nem pedig az LGSS 207. cikke által szabályozott előrehozott kötelező nyugdíjazás esetén, amely a munkaviszony objektív okok miatt történő megszüntetésének következménye.
- 12 A kérdést előterjesztő bíróság szerint, ha e feltétel nem létezne, amelynek értelmében a kifizetendő nyugdíjnak legalább a nyugdíjminimum összegével kell megegyeznie, pusztán a munkavállaló akarata alapján, bármilyen nyugdíjvesztés nélkül szabadon előre lehetne hozni az öregségi nyugdíjkorhatárt, mivel ha a nyugdíj nem érné el a nyugdíjminimum összegét, kiegészítenék ezen összegre. Ezért az érdekelt személy akaratából költségvetési kiadások keletkeznének, amit a törvény éppen el kíván kerülni. Továbbá, ahogy arra az INSS hivatkozik, az Európai Unió a szolgálati idő és a nyugdíjas évek közötti fenntartható egyensúly elérését javasolja: ahogy az „A megfelelő, fenntartható és biztonságos európai nyugdíjrendszerek felé” című, 2010. július 7-i Zöld Könyvből (COM(2010)365) következik, amely egy európai célkitűzés.
- 13 Ezen általános megállapításokat követően a kérdést előterjesztő bíróság rátér a jelen ügy szerinti helyzet vizsgálatára. BT olyan munkavállaló, aki a háztartási alkalmazottakra vonatkozó, korábbi különös rendszer szerinti biztosított jogállással rendelkezik. E rendszert az jellemezte, hogy a biztosítottak – túlnyomó

többségben nők – rögzített, azaz egységes járulékalappal rendelkeztek, amely az általános rendszer szerinti járulékfizetés alsó határával egyezett meg, az adott időpontban hatályos szakmaközi minimálbérnek megfelelően. Ezért a járulékalapjaik, és ebből következően a nyugdíjaik az átlagosnál alacsonyabbak voltak.

- 14 2012-től kezdve az általános társadalombiztosítási rendszerben fokozatos integrációt valósítottak meg a háztartási alkalmazottakra vonatkozó különös rendszer formájában, oly módon, hogy növekedett a járulékalapok összege: először a kifizetett béreket sávokra besorolva növekvő járulékalapokat határoztak meg úgy, hogy az egyes bérsávoknak egy adott járulékalap felelt meg; 2021-ben a járulékalap meg fog egyezni a ténylegesen kapott munkabérrel. Mindazonáltal – az INSS állítása szerint – annak lehetősége, hogy a nyugdíjminimumot saját járulékbefizetésekkel éri el, attól függően változhat, hogy e különös rendszer járulékalapjai hogyan változnak és mennyi a nyugdíjminimum összege: ha a rendszer járulékalapjai emelkednek (vagy az általános rendszerrel teszik egyenértékűvé), könnyebb e feltételt elérni; ha azonban megemelik a nyugdíjminimum összegét, nehezebbé válik e csoport számára az előrehozott nyugdíjhoz való hozzáférés.
- 15 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a korábbi különös rendszerben biztosított női munkavállalók által jelenleg kapott nyugdíj a korábbi járulékfizetési rendszerből és az ágazatban fennálló azon alacsony munkabérekből származik, amelyek egyfelől a szakképzettségüknek, és másfelől a munkáltatók gazdasági teljesítőképességének felelnek meg. E női munkavállalók valójában nem vállalkozói, hanem családi jellegű ágazatban dolgoznak, amelyben a munkáltatói jogkört a háztartást vezető személy gyakorolja, aki általában alacsonyabb gazdasági teljesítőképességgel rendelkezik a különböző termelési ágazatokban tevékenykedő vállalkozások gazdasági teljesítőképességéhez viszonyítva, és amelyben jelenleg e tevékenység olyan területen folyik, ahol a pár mindkét tagja úgy dolgozik, hogy külső segítséget kell igénybe venniük annak elvégzéséhez. Általában véve ebből ered az ágazat kisebb gazdasági teljesítőképessége, az alacsonyabb összegű befizetett járulékok és az alacsonyabb mértékű nyújtott ellátások.
- 16 Az INSS rámutat arra, hogy a háztartási alkalmazottak olyan csoportot alkotnak, amellyel szemben – mind történelmi okokból a rögzített járulékalapok értelmében történő kisebb mértékű hozzájárulás miatt, mind a bérsávokból adódó későbbi korlátok miatt – a rendszer finanszírozásához és fenntarthatóságához kisebb mértékű hozzájárulást követelnek meg. Véleménye szerint ez igazolja az előrehozott öregségi nyugellátás terén irányadó korlátozást, tekintettel a nyugellátás finanszírozása és az azon nyújtott ellátások közötti egyensúlyhiányra, amelyek lényegében véve megegyeznek az általános rendszer szerinti ellátásokkal.
- 17 Ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróságnak azonban kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy az LGSS 208. cikke 1. bekezdésének c) pontja a 79/7 irányelv

4. cikkének (1) bekezdése által tiltott, a nők elleni közvetett hátrányos megkülönböztetést valósít meg azzal, hogy a saját döntés alapján igényelt öregségi nyugdíj tekintetében kiegészítő feltételként előírja, hogy a megállapított nyugdíjnak legalább a nyugdíjminimummal meg kell egyeznie (a nyugdíjminimum összegére történő kiegészítés nélkül). Ha e feltételt a háztartási alkalmazottakra vonatkozó jelenlegi különös rendszer egyik irányadó szabálya tartalmazná, vagy e rendszerben biztosítottak körére korlátozódna, vitathatatlan lenne a hátrányos megkülönböztetés fennállása, mivel a háztartási szolgáltatást végző munkavállalók túlnyomó többsége nő: a hivatalos statisztikai adatok szerint a háztartási alkalmazottak 89%-a nő. Ilyen esetben az olyan szabály, amely a hatályát a háztartási alkalmazottakra korlátozná, kétségtelenül hátrányosan megkülönböztető lenne, mivel az előrehozott öregségi nyugdíj tekintetében teljesíthetetlen feltételt írna elő; ily módon – mivel a jogsértés egyértelmű – közvetlenül lehetne mellőzni a szabály alkalmazását, anélkül, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet kellene előterjeszteni.

- 18 A szabályt azonban az egész általános rendszerre kell alkalmazni, amely a háztartási alkalmazottakra vonatkozó különös rendszerbe tartozó 406 864 biztosítottal szemben megközelítőleg 14 882 318 női és férfi munkavállalóra terjed ki. Ezért az általános rendszer teljes körét kell vizsgálni. Ha a vizsgálatot a korábbi különös rendszerre korlátoznánk, csak az e rendszerben biztosítottak lennének jogosultak a saját döntésen alapuló előrehozott öregségi nyugdíjra, és erre nem lennének jogosultak más olyan nők, akik egyéb okok miatt hasonló helyzetben vannak. Ugyanez elmondható lenne, ha a vizsgálatot azon nők egyes csoportjaira vonatkozóan végeznék el, akiket a kisebb összegű járulékfizetéshez és ennél fogva kisebb mértékű nyugdíjhoz vezető valamely történelmi vagy jelenleg fennálló ok érint. Ezen esetekben a mérlegeléssel érintett azon csoport tekintetében kell a kivételt alkalmazni, amelyhez a felperes tartozik, nem pedig más csoportok tekintetében.
- 19 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy e szabály alkalmazandó a részmunkaidős – többségében női – munkavállalókra, az alacsonyan képzett és ezért alacsonyabb munkabérral rendelkező munkavállalókra, tekintettel arra, hogy a nők korábban alacsonyabb képzettségűek voltak – amely jelenleg is hatással van a végzett munka jellegére –, azon munkavállalókra, akik korábban a házasságkötésük miatt megszüntették a munkaviszonyukat vagy abbahagyták a vállalkozásukat – sőt, némely ágazati szabály miatt kötelesek is voltak arra –, és csak akkor kezdték újra a munkájukat, amikor a gyerekeik már felnőttek, ebből következően pedig kevés járulékfizetési időszakkal rendelkeznek, ami hatással van a nyugdíjukra, valamint azon munkavállalókra is, akiknek többek között fogyatékkal élő vagy kiskorú hozzátartozókról kellett gondoskodniuk. Mindegyikük – történelmi vagy még bizonyos ejelnelg is fennálló okra tekintettel – kisebb összegben vagy rövidebb ideig fizetett járulékot – vagy mindkét eset egyszerre fordult elő -, mint az olyan férfi/női munkavállalók, akik nem ilyen körülmények között voltak, és ennek a következménye az, hogy nagyobb számban és arányban vannak olyan nők, akik a

minimumösszegre történő kiegészítést kapnak és akikre a vitatott szabályozás vonatkozik.

- 20 A kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint úgy tűnik, hogy a jelen ügyben is fennáll a hátrányos megkülönböztetés tilalma elvének megsértése, figyelembe véve a kiegészített minimálnyugdíjban részesülőkre vonatkozó statisztikai adatokat. Jelenleg tehát a nyugdíjminimum összege havi 677,4 euró eltartott házastárs nélkül és 835,75 euró, ha eltartott házastárs is van. A társadalombiztosítás saját statisztikai adataiból kitűnik, hogy 422 112 férfi részesül minimálnyugdíjban, ami a férfiak számára folyósított öregségi nyugdíjak 15,23%-át teszi ki, 468 822 nővel szemben, akik a nők számára folyósított öregségi nyugdíjak 31,45%-át képviselik. A nők tehát az öregségi nyugdíjban részesülő összes nyugdíjas közül csak 35,55%-ot tesznek ki, míg a nyugdíjminimumra történő kiegészítést igénybe vevők az összes nyugdíjas 53,62%-át képviselik (422 112 férfi 468 822 nővel szemben).
- 21 Nem úgy tűnik egyébként, hogy e különbség csökkenne, hanem ellenkezőleg, növekszik, amely tendencia 2013 óta figyelhető meg. 2019 szeptemberében tehát az öregségi nyugdíjminimumban részesülő férfiak száma csökkent 2018 decemberéhez képest (2018 decemberében 422 112 volt, amely 2019 szeptemberére 412 931-re csökkent), míg a nyugdíjminimumban részesülő nők száma növekedett (2018 decemberi 468 822-ről 2019 szeptemberben 477 490-re nőtt).